

Doğu Afrika'nın merkezi
KENYA

Kenya, Doğu Afrika'nın ekonomik bakımdan en gelişmiş altyapısına, ticari bağlantılarına ve girişimcilik alışkanlıklarına sahip ülkesi. Komşuları Etiyopya, Güney Sudan, Uganda, Ruanda, Burundi, hatta aynı denize kıyısı olan Tanzanya için de bir ticari portal işlevi görüyor.

Tarihsel olarak Doğu Afrika'nın en büyük ekonomisi olan Kenya, günümüzde de finans, iletişim ve lojistik merkezi görevini üstleniyor. Doğu Afrika'nın merkezi konumundaki Kenya, altyapı ve üstyapı kurumlarıyla bu kimliğini pekiştiriyor. Kenya, altyapısı, eğitim düzeyi, liberal ekonomik sistemi, yabancı sermaye, dış ticaret ve kambiyo rejimleriyle Doğu Afrika Bölgesi'nin en gelişmiş ülkesi olarak gösteriliyor. 200'ün üzerinde uluslararası şirketin Doğu Afrika Bölgesi yönetim merkezi, Kenya'nın başkenti Nairobi'de faaliyet gösteriyor. Kenya, çok sayıda yabancı yatırımcıdan oluşan, bölgesel düzeyde faaliyet gösteren sağlam bir özel sektöre sahip.

Kenya, 40 milyonu aşkın nüfusu, satın alma gücü paritesine göre 81 milyar dolarlık GSMH'si, 16 milyar dolarlık dış ticaret hacmiyle Afrika'nın sekizinci, Doğu Afrika'nın ikinci büyük ekonomisi. Stratejik konumu nedeniyle, Uganda, Ruanda, Burundi, Demokratik Kongo'nun doğusu ve Güney Sudan pazarlarına da giriş noktası olan Kenya'nın Mombasa Limanı, bu bölgelerin hepsine hizmet veriyor.

Ekonomik **Göstergeler**

	2010	2011	2012
GSYH (Milyar $)	32	34.1	41.1
Büyüme (%)	5,8	4.4	4.7
Enflasyon (Ort. %)	4,1	14	9.4
İthalat (Milyar $)	12,1	12.6	14.7
İhracat (Milyar $)	5,2	5.1	4.5
Dış Borç (Milyar $)	8.4	10.3	11

Kaynak: *EIU Ülke Raporu, BMI, ITC*

GENEL EKONOMİK DURUM

Kenya'nın ekonomik göstergeleri incelendiğinde, ekonomisinin benzer ülkelere göre daha iyi olduğu görülüyor. 2012 yılı rakamlarına göre, cari fiyatlarla kişi başına gelir yaklaşık 1000 dolar, satın alma gücü paritesine göre 1800 dolar. 2012 yılında %9,4 oranını gören enflasyon, başarılı para politikaları sayesinde 2013 yılı başında hükümetin hedefi olan %5 seviyesinin altına inerek %4,5 oranına gerilediği belirtiliyor. Satın alma gücü paritesine göre Kenya'da kişi başına gelirin 2020'de 2950'ye yükselmesi, 2030 yılına kadar da GSYH'nın yıllık ortalama % 5-6 oranında büyümesi bekleniyor.

Kenya'nın ana ihraç gelir kaynaklarını ağırlıklı olarak tarım ürünleri (çay, kahve ve kesme çiçek), turizm gelirleri, kara yolu taşımacılığı gelirleri, yurt dışında çalışan Kenyalıların ülkeye gönderdiği dövizler, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UI-

Kenya'nın **Dış Ticareti** (Milyar $)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	3.5	4.1	5	4.5	5.2	5.1	4.5
İthalat	7.2	9	11.1	10.2	12.1	12.6	14.7
Hacim	10.7	13.1	16.1	14.7	17.3	17.7	19.2
Denge	-3.7	-4.9	-6.1	-5.7	-6.9	-7.5	-10.2

Kaynak: *DEİK Kenya Ülke Bülteni, ITC.*

NEP) ile Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşme Programı'nın (UN-HABITAU) merkezlerinin Nairobi'de olmasının yarattığı ekonomik canlılık ve gelişmiş ülkelerin yardımları oluşturuyor.

Tarım sektörünün GSYH'nin %24,5'ini oluşturduğu Kenya'da, 2011 yılı verilerine göre sanayinin GSYH içindeki payı %14,9, hizmet sektörünün payı %66,1, enerji ve su sektörlerinin payı %4, madencilik sektörünün payı da %0,5 olarak görülüyor. Sanayi sektörü üç büyük kent olan Nairobi, Mombasa ve Kisumu'da yoğunlaşıyor.

Kenya'da 2012 yılının Mart ayında ilk kez ticari miktarda petrol bulduğu, bu petrolün birkaç yıl içinde satışına başlanması bekleniyor. Bu gelişmenin, Kenya'nın dış ticaret açığının azalmasına ve ülkedeki refahın artışına katkı sağlayacağı tahmin ediliyor. Mombasa'da rafineri yoluyla petrol ürünleri üretmekte olan Kenya, önemli bir çimento kapasitesine sahip bulunuyor.

Kenya'nın önemli ihraç ürünleri çay, kahve ve bahçe bitkileri. Diğer kalemler petrol yağları, baklagiller, karbonat, çimento, palm yağı, tütün ve demir-çelik olaral sıralanıyor.

Kenya'nın ihracat yaptığı başlıca gelişmiş ülkeler İngiltere, Hollanda ve ABD olurken, yakın coğrafyada bulunan diğer önemli ihraç pazarları Uganda, Tanzanya, Sudan, BAE ve Mısır olarak sıralanıyor. 2012 yılı verilerine göre, Kenya'nın ihracatında ilk sırayı %13'lük payla Uganda alırken onu %10,5 ile Hollanda, %10,4 ile İngiltere, %8,9 ile ABD, %7,1 ile Mısır ve %6,4 ile Zambiya izliyor.

Kenya'nın başlıca ithaatl ürünleri pet-

rol yağları, ham petrol, palm yağı, elektrikli cihazlar, sanayi ürünleri ve demir-çelik olarak sıralanıyor. Kenya'nın ithalat yaptığı başlıca ülkeler Hindistan, Çin, Güney Afrika Cumhuriyeti, Japonya, İngiltere ve ABD. Türkiye, Kenya'nın yaptığı ithalattan %1,3 pay alarak 20'nci sırada yer alıyor.

YABANCI YATIRIMLAR AÇISINDAN KENYA

Kenya yatırımcıları, iyi havaalanları, esnek çalışma şartları ve yatırım kanunlarıyla kendisine çekiyor. 2005 yılında yürürlüğe giren Yatırım Teşvik Yasası kapsamında yabancı yatırımcıların Kenya'da yatırım yapabilmesi için yatırım sertifikasına sahip olması gerekiyor. Söz konusu yasa kapsamında Kenya Yatırım İdaresi (KIA), yabancı yatırımların teşvikinden sorumlu. Yabancı yatırımcılar için minimum yatırım miktarının 500 bin dolar olduğu belirtiliyor. Yatırım sertifikası sahibi, üç adet yönetim veya teknik personeli ve üç ortağı için çalışma izni hakkına sahip oluyor. İzinler iki yıl için geçerli olup aynı veya farklı kişiler için yenilenebiliyor.

Kenya'da başlıca iş ve yatırım fırsatları turizm, tarım, ulaşım, altyapı, imalat sanayi, iletişim, enerji, inşaat ve eczacılık sektörlerinde yoğunlaşıyor. Ayrıca eko-turizm, elektrik üretim ekipmanları, telekomünikasyon ekipmanları, tarımsal girdiler, gıda işleme ve paketleme ekipmanları, yol yapımı, çimento üretimi, motorlu araç parçaları da fırsatlar sunan

Türkiye-Kenya Dış Ticareti (Bin $)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
2005	50,600	1,722	48,878	52,322
2006	85,419	3,990	81,429	89,409
2007	98,044	12,328	85,716	110,372
2008	233,102	12,575	221,627	245,677
2009	70,623	5,813	64,810	76,436
2010	86,359	13,377	72,982	99,736
2011	199,203	14,749	184,454	213,952
2012	137,999	17,876	120,123	155,876

Kaynak: *TÜİK Verileri, DEİK Kenya Ülke Bülteni*

sektörler arasında yer alıyor. Ayrıca ülkenin kıyı bölgesinde, doğal parklarında ve av alanlarında yoğunlaşmış olan turizm sektörü önemli bir yatırım potansiyeli sunuyor. Kenya hükümeti bu sektörün, diğer alanları da kapsayacak şekilde bölgesel çeşitlenmesine özel önem veriyor. Bu kapsamda Kenya'da otel inşaatı alanında yatırım fırsatları bulunuyor.

Kara yolu inşaatı, Güney Sudan'a demir yolu hattının ge-

liştirilmesi, hava alanlarının rehabilitasyonu, Lamu'da ikinci liman projesi, Kenya-Uganda ve bölgesel petrol boru hattının uzatılması, rafineri inşaatı, petrol depolama ve dağıtım tesislerinin inşaatı, güneş ve rüzgâr enerji tesisleri, kamu ve özel sektör tarafından kentsel konut geliştirme programları inşaat sektöründe fırsat sunan alanlar olarak görülüyor.

Bir dizi çok taraflı ve ikili ticaret anlaşmasının tarafı olan Kenya, Dünya Ticaret Örgütü üyesi ve Afrika Büyüme ve Fırsat Yasası (AGOA) kapsamında giyim eşyaları başta olmak üzere bir dizi üründe ABD'ye; Asya-Karayip-Pasifik-AB Ticaret Anlaşması çerçevesinde AB pazarına gümrüksüz ihracat imkânı sunuyor. Kenya ayrıca COMESA ve Tanzanya, Uganda, Brundi ve Ruanda ile birlikte Doğu Afrika Birliği (East Afriacan Community/EAC) üyesidir.

TÜRKİYE İLE KENYA ARASINDAKİ TİCARİ İLİŞKİLER

Türkiye ile Kenya arasındaki ticari ilişkiler çok yönlü ve istikrarlı bir gelişme sergiliyor. Türkiye'nin 2002 yılında Kenya'ya mal ihracatı 8 milyon dolar seviyesindeyken, 2012 yılında 138 milyon dolar seviyesine yükseldiği görülüyor. Türkiye'nin Kenya'ya ihracatında ağırlıklı olarak demir-çelik, bakır-çinko, oluksuz kâğıt/karton kutu, sentetik suni elyaf halılar, buğday unu, bebek bezleri, hijyenik kâğıt ürünleri, sentetik filament ürünleri ve makarna tasnifine giren ürünler yer alıyor. Türkiye'nin Kenya'dan ithalatı 2002'de 2 milyon dolarken, 2012'de 18 milyon dolara çıktı. Türkiye'nin Kenya'dan ithalatında domates tohumu, siyah çay, tabakalanmış yaş deri ürünleri bulunuyor.

Türkiye müteahhitlik şirketlerinin Kenya'da önemli altyapı projelerini üstlendiği görülüyor. Bu alanda önemli bir gelişme, Türkiye'nin Afrika Kalkınma Bankası'na üyeliğinin 17 Ocak 213 Tarihinde TBMM'de onaylanarak 30 Ocak 2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmasıyla yaşandı. Böylece Türk müteahhitlik şirketleri ABD ve Avrupalı şirketler gibi Afrika Kalkınma Bankası finansmanlı projelere katılabilecek.

Kenya'da inşaat malzemeleri, otel donanımı, halı, elektronik eşya, kozmetik ürünler, hazır giyim ticareti, müteahhitlik, turizm, kara yoluyla taşımacılık, lokanta işletmeciliği, hazır mutfak, briket üretimi gibi alanlarda faaliyet gösteren 40'ın üzerinde Türk sermayeli şirket varlığını sürdürüyor.

Türkiye ile Kenya arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin yasal altyapısı 21 Ekim 2004 tarihinde Nairobi'de imzalanan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'yla kuruldu. Türkiye-Kenya Karma Ekonomik Komisyonu I. Dönem Toplantısı, 26-28 Ekim 2010 tarihleri arasında Nairobi'de gerçekleştirildi. Toplantı kapsamında iki ülke arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması, Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi, Standardizasyon Alanında İşbirliği Anlaşması ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik anlaşmalarının imzalanması kararlaştırıldı. Son aşamaya gelen Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması'nın, bir sonraki Karma Ekonomik Komisyon toplantısında imzalanması bekleniyor.

THY İstanbul-Nairobi arasında haftanın yedi günü sefer düzenleniyor. Aralık 2012'den bu yana da İstanbul-Kilimanjaro-Mombasa seferleri haftada beş gün olarak yapılıyor. Türkiye ile Kenya arasında bu sıklıkta doğrudan uçuş olması, iki ülkeyi ticari açıdan da yakınlaştıran bir etken oluyor.